Розділ І. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

DOI:10.33766/2524.0323.91.15-27
УДК 342.7

І. М. Берназюк,
доктор юридичних наук,
професор кафедри конституційного
та міжнародного права
Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського
(м. Київ, Україна)
e-mail: bernazi@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-8460-2687>

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

У статті висвітлено окремі питання інституалізації державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних в Україні.

Установлено, що однією з вимог Конвенції про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та інших міжнародних актів у цій сфері є утворення державами-учасниками незалежного наглядового органу, який відповідає би за забезпечення дотримання державними органами вимог щодо захисту персональних даних особи. Визначено, що посадовою особою, яка за законодавством України наділена повноваженнями у сфері здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист персональних даних, є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Автором проведено аналіз здійснення Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини контрольних, адміністративно-юрисдикційних повноважень у сфері забезпечення додержання законодавства про захист персональних даних, а також повноважень щодо його участі в розробці нормативно-правових актів у відповідній сфері. Досліджено критерії незалежності державного органу при здійсненні своїх контрольних повноважень, визначені в міжнародних актах; проведено оцінку інституціональної спроможності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері здійснення державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних.

На підставі проведеного аналізу обґрунтовано доцільність утворення окремого незалежного наглядового органу у сфері захисту персональних даних, наділення його належними повноваженнями та забезпечення високого ступеня його незалежності, що відповідало б досвіду деяких зарубіжних держав та сприятиме виконанню Україною прийнятих на себе зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Ключові слова: захист персональних даних, державний контроль, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, інституційна спроможність.

Постановка проблеми. Конституція України гарантує кожному право на захист від втручання в його особисте й сімейне життя, крім випадків, передбачених

Конституцією України, та недопущення збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди [1]. Однак на сьогодні проблема захисту персональних даних залишається актуальною, що обумовлено, крім іншого, необхідністю адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу в цій сфері.

Ратифікувавши Конвенцію про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додатковий протокол до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних [2] (далі – Конвенція про захист персональних даних), Україна взяла на себе зобов'язання щодо імплементації вироблених Радою Європи стандартів інституалізації державного контролю у сфері захисту персональних даних у норми національного законодавства. Зокрема, одним із принципів захисту персональних даних, визначених у цій Конвенції, а також у ряді інших міжнародних актів [3; 4], є утворення в кожній державі незалежного наглядового органу, який би відповідав за забезпечення дотримання державними органами вимог щодо захисту персональних даних особи.

Зобов'язання щодо інституалізації контролю у сфері персональних даних набуло нової значимості з підписанням 27 червня 2014 року Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію з ЄС) [5, с. 6].

Водночас, Державна служба з питань захисту персональних даних, утворена в 2011 році, була ліквідована без створення іншого альтернативного органу в 2014 році [6], після чого відповідні контрольні повноваження покладено на Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (Уповноважений із прав людини), про що внесена відповідні зміни до законів України «Про захист персональних даних» та «Про ратифікацію Конвенції про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно наглядових органів та транскордонної передачі даних» [7].

Однак, на сьогодні в Україні триває дискусія стосовно доцільності утворення спеціального державного органу, уповноваженого на здійснення державного контролю у відповідній сфері, оскільки парламентський контроль у цій сфері має доповнювати існуючі засоби захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання здійснення державного контролю за додержанням законодавства України про захист персональних даних досліджували такі науковці, як В. М. Брижко, О. С. Дяковський, Л. В. Ємчук, І. В. Лагутіна, А. І. Марущак, Т. І. Обуховська, А. В. Тунік, М. В. Різак, Д. В. Цвірюк, А. М. Чернобай та ін. Водночас, деякі актуальні питання, пов'язані з інституалізацією державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних, зокрема у світлі виконання умов Угоди про асоціацію України з ЄС, залишаються недостатньо дослідженими у вітчизняній правовій науці.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є визначення способів інституалізації державного контролю за додержанням законодавства України про захист персональних даних.

Виклад основного матеріалу. Утворення незалежного державного органу, уповноваженого на здійснення державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних, є необхідною та важливою умовою для гарантування захисту конституційного права особи на приватність. Такий орган має відповідати вимогам незалежності та інституційної спроможності.

Зокрема, щодо останньої, то в спеціальній науковій літературі інституційна спроможність визначається як організаційна та функціональна здатність інституції реалізувати закріплені за нею завдання та досягати цілей діяльності [8, с. 177]. Вимоги щодо незалежності відповідного органу визначені, зокрема, у Регламенті Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних та про скасування Директиви 95/46/ЄС (далі — GDPR).

Передусім, стаття 52 GDPR встановлює наступні вимоги щодо незалежності наглядового органу: 1) кожен наглядовий орган при здійсненні своїх завдань і виконанні своїх повноважень відповідно до цього Регламенту діє з повною незалежністю; 2) член або члени кожного наглядового органу мають при виконанні своїх завдань і здійсненні своїх повноважень, відповідно до цього Регламенту, залишатися вільними від зовнішнього впливу, прямого або опосередкованого, а також не повинні запитувати або отримувати вказівки від будь-кого; 3) член або члени кожного наглядового органу зобов'язані утримуватися від будь-яких дій, несумісних з їхніми обов'язками, а також не повинні протягом терміну їх повноважень займатися будь-яким несумісним видом діяльності (оплачуваним або неоплачуваним); 4) кожна держава-член має забезпечити, щоб певному наглядовому органу були надані кадрові, технічні та фінансові ресурси, приміщення та інфраструктура, необхідні для ефективного виконання завдань і здійснення його повноважень, у тому числі ті, які здійснюються в контексті взаємної допомоги, співпраці й участі в Європейській раді захисту персональних даних тощо [4].

Вивчаючи питання щодо способів забезпечення захисту персональних даних, Л. В. Ємчук у своєму дисертаційному дослідженні, присвяченому конституційно-правовому регулюванню особистого та сімейного життя людини і громадянина, пропонує класифікувати способи такого захисту на: юридичні (з використанням можливостей апарату держави); неюридичні (самозахист); та юридико-політичні (мітинги, демонстрації, політичні страйки) [9, с. 12].

Інший український учений В. Нестерович звертає увагу, що в деяких країнах, з метою захисту особи, її персональні дані приховуються навіть із відкритих реєстрів. Зокрема, в Австралії, Великій Британії та Новій Зеландії існує спеціальний термін «anonymous elector» (анонімний виборець), під яким розуміють того, хто буде підданий небезпеці, якщо його персональні дані будуть розміщені в публічному реєстрі виборців. Реєстрація та голосування «anonymous elector» здійснюється за спеціальною процедурою, підставою для якої є обґрунтоване клопотання виборця про те, що внесення його персональних даних до публічного реєстру виборців є небезпечним для нього ж самого, наприклад з боку третіх осіб. Зазвичай «anonymous electors» голосують на виборах за допомогою пошти [10, с. 531], але такого роду випадки при здійсненні безпосередньої демократії є, скоріше, винятками, ніж загальним правилом, оскільки в процесі участі громадянина в тій чи іншій формі народовладдя приховування його

персональним даних може бути використано з маніпулятивною або шахрайської метою. Наприклад, у США функціонують юридичні фірми, які спеціалізуються на створенні потоку листів, телеграм та іншої кореспонденції до органів публічної влади, які нібито відправлені тими чи іншими громадянами. Результати парламентських розслідувань щодо цих фактів свідчать, що більшість із таких повідомлень відправляються від імені давно померлих осіб або з неіснуючої адреси [17, с. 97-98].

На сьогодні в системі адміністративних способів забезпечення захисту персональних даних спеціальним органом у сфері захисту персональних даних є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. У науковій літературі зазначається про можливість виокремлення чотирьох блоків повноважень, які мають бути інституціолізованими (наданими певному органу чи кільком органам державної влади) для належного забезпечення формування і реалізації державної політики у сфері персональних даних: 1) повноваження щодо нормативного забезпечення діяльності у сфері обігу персональних даних; 2) регуляторні повноваження та реалізація державної політики; 3) контрольні повноваження; 4) адміністративно-юрисдикційні повноваження [5, с. 9-11].

Окреслені повноваження в певній мірі притаманні Уповноваженому з прав людини. Відповідно до ст. 23 Закону України «Про захист персональних даних», Уповноважений з прав людини, серед іншого, має такі повноваження у сфері захисту персональних даних: 1) отримувати пропозиції, скарги та інші звернення фізичних і юридичних осіб з питань захисту персональних даних та приймати рішення за результатами їх розгляду; 2) проводити на підставі звернень або за власною ініціативою виїзні та безвиїзні, планові, позапланові перевірки володільців або розпорядників персональних даних у порядку, визначеному Уповноваженим, із забезпеченням, відповідно до закону, доступу до приміщень, де здійснюється обробка персональних даних; 3) отримувати на свою вимогу та мати доступ до будь-якої інформації (документів) володільців або розпорядників персональних даних, які необхідні для здійснення контролю за забезпеченням захисту персональних даних, у тому числі доступ до персональних даних, відповідних баз даних чи картотек, інформації з обмеженим доступом; 4) складати протоколи про притягнення до адміністративної відповідальності та направляти їх до суду у випадках, передбачених законом, тощо [18].

Таким чином, Уповноважений із прав людини наділений широкими контрольними повноваженнями у сфері забезпечення додержання законодавства України про захист персональних даних.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про захист персональних даних», Уповноважений у межах повноважень, передбачених законом, здійснює контроль за додержанням законодавства про захист персональних даних.

Відповідно до Порядку здійснення Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних, затвердженим наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 №1/02-14 [11], державний контроль у зазначеній сфері здійснюється у формі планових та позапланових перевірок. Суб'єктами перевірки є володільці та розпорядники персональних даних.

Відповідно до вимог статті 24 Закону України «Про захист персональних даних» володільці, розпорядники персональних даних та треті особи зобов'язані забезпечити захист цих даних від випадкових втрати або знищення, від незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних. Через це в рамках перевірок здійснюється аналіз внутрішніх документів суб'єктів перевірок щодо організації процесів обробки та захисту персональних даних, установлюється дотримання їх правил та умов на практиці, оцінюються фактичні умови обробки та захисту персональних даних і загальний рівень ужитих заходів, спрямованих на забезпечення надійного захисту персональних даних.

Зокрема, здійснюється такий аналіз дотримання вимог законодавства у сфері захисту персональних даних під час обробки персональних даних: у паперовому вигляді; за допомогою засобів Microsoft Office (Excel/Word); в інформаційних системах/реєстрах; окрім цього, перевіряється, яким чином суб'єкт перевірки організовує роботу, пов'язану з обробкою та захистом персональних даних. Додатково підлягає перевірці таке: підстава обробки володільцем та/або розпорядником персональних даних; яким чином реалізовані права суб'єкта персональних даних, визначених Законом України «Про захист персональних даних», зокрема щодо права суб'єкта персональних даних відмовитись від надання згоди й обробки персональних даних; право суб'єкта персональних даних вносити застереження щодо обмеження права на обробку своїх персональних даних під час надання згоди (дотримання зазначеного права перевіряється шляхом аналізу тексту згоди на обробку персональних даних та повідомлення, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист персональних даних»); право суб'єкта персональних даних може відкликати згоду на обробку персональних даних (перевіряється процедура відкликання згоди на обробку персональних даних та процедура повернення/знищення/знеособлення персональних даних про особу, яка відкликала згоду на обробку персональних даних тощо).

За результатами перевірки складається акт та, у разі виявлення порушень законодавства у сфері захисту персональних даних, складається та направляється для обов'язкового виконання припис про усунення порушень вимог законодавства у сфері захисту персональних даних, виявлених під час перевірки. У разі виявлення під час перевірки адміністративного правопорушення, вчиненого суб'єктом перевірки, передбаченого статтею 188-39 чи статтею 188-40 Кодексу України про адміністративні правопорушення, Уповноважений або уповноважена посадова особа, відповідно до пункту 1 частини першої статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, складає протокол про адміністративне правопорушення. Тобто, Уповноважений із прав людини не наділений правом самостійно розглядати справу про відповідне правопорушення та застосовувати до порушника санкцію.

Загалом протягом 2019 року Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини розглянуто 1 061 повідомлення. Також складено та передано до суду 10 протоколів про адміністративне правопорушення за частиною четвертою статті 188-39 КУпАП. Найбільше порушень права особи на захист персональних даних фіксувались у сферах фінансових і банківських послуг, страхування, житлово-комунальних послуг, охорони здоров'я, соціального захисту, освіти, а також при обробці персональних даних під час здійснення відеоспостереження, обліку адміністративних та криміна-

льних правопорушень [12]. За результатами перевірок Уповноважений із прав людини приймає акти реагування, у яких визначає проблемні питання у сфері захисту персональних даних, узагальнює причини та умови, що сприяли їх виникненню, розробляє рекомендації відповідним органам для вирішення наявних проблем у відповідній сфері.

Уповноважений із прав людини також може звертатися з конституційним поданням та поданням до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб, а також щорічною доповіддю про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема, у сфері захисту персональних даних в Україні (ст. ст. 15, 18 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» [13]).

Наприклад, у 2018 році Уповноважений Верховної Ради України з прав людини звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають частині першій статті 8, частинам першій, другій статті 32 Конституції України (є неконституційними), окремі положення абзацу першого пункту 40 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України. За результатами його розгляду Конституційний Суд України визнав такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), окремі положення абзацу першого пункту 40 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо права Міністерства фінансів України отримувати інформацію, що містить персональні дані [14].

Стосовно нормативно-проектної діяльності, Уповноважений із прав людини бере активну участь у розробці законопроектів у сфері регулювання захисту персональних даних. Зокрема, у минулому році було створено міжвідомчу робочу групу з розроблення законодавчих пропозицій у сфері захисту персональних даних. За результатами роботи цієї робочої групи розроблено проєкт нової редакції Закону України «Про захист персональних даних» із урахуванням рекомендацій, наданих експертами проєкту Twinning Ombudsman, реалізованого в 2017–2019 роках для інституції Омбудсмена.

У законопроекті враховано вимоги до захисту персональних даних, що насамперед відображені в Регламенті про захист даних (ЄС) 2016/679 («GDPR»). Зокрема, значно розширено права суб'єктів персональних даних, приділено особливу увагу відповідальності володільців персональних даних, регламентується питання обробки персональних даних, що становить особливий ризик порушення прав людини, а також обробки даних за допомогою вебсайтів та використання кукіфайлів, визначено сферу дії закону та надано визначення новим поняттям. Крім того, до законопроекту було внесено розділ щодо відповідальності за порушення у сфері захисту персональних даних.

Розроблений законопроект було передано Уповноваженим на розгляд Голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнародних відносин, народного депутата України (далі – Комітет) Д. В. Лубінця для прийняття рішення як суб'єкта законодавчої ініціативи. Рішенням Комітету створено робочу

групу з напрацювання відповідних змін із метою приведення національного законодавства до міжнародних стандартів у сфері захисту персональних даних, до якої увійшли й представники Секретаріату Уповноваженого.

Наразі проєкт Закону України «Про захист персональних даних» (нова редакція), розроблений Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, опрацьовується в рамках зазначеної робочої групи. Крім того, Уповноважений із прав людини приймає нормативні акти, що визначають порядок обробки персональних даних, отримання згоди на таку обробку [11], а також надає роз'яснення щодо виконання таких актів [15].

Варто зауважити, що створення національних інституцій із прав людини пов'язано також із прийняттям Резолюції 48/134 Генеральної Асамблеї ООН, якою було затверджено Паризькі принципи, що стосуються статусу національних установ, які займаються заохоченням і захистом прав людини. У 2019 році інституцію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини реакредитовано статусом А – найвищим статусом відповідності Паризьким принципам. Її (інституцію) визнано як законну, надійну, релевантну та ефективну установу, що захищає та просуває права людини на національному та регіональному рівнях. Зазначений статус надав право голосу Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини на щорічних засіданнях Глобальної мережі інституцій із прав людини (GANHRI) та Ради ООН із прав людини на наступні п'ять років.

Отже, можна погодитись із думкою деяких науковців, які зауважують, що в інституційному механізмі прав та свобод людини і громадянина провідне місце посідає саме омбудсман. Також слід зазначити, що ідея заснування інституту Уповноваженого з прав людини знайшла своє втілення вже в понад 120 країнах світу [16, с. 117, 119]. Водночас, виходячи з конституційного статусу Уповноваженого з прав людини, певні функції у сфері захисту персональних даних та доступу до публічної інформації, такі як: накладання адміністративних штрафів та фінансових стягнень, – не є властивими для мандату Омбудсмана України. На це звертає увагу й сам Уповноважений із прав людини, зазначаючи, зокрема, що деякі повноваження наглядового органу, визначені статтею 58 GDPR (зокрема, проведення розслідувань, накладання адміністративних штрафів), не повною мірою узгоджуються з природою конституційно-правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який, відповідно до статті 101 Конституції України, здійснює «парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина» [19].

Крім того, слід враховувати, що, відповідно до ч. 2 ст. 4 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», діяльність Уповноваженого доповнює існуючі засоби захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, не віднімає їх і не тягне перегляду компетенції державних органів, які забезпечують захист і поновлення порушених прав і свобод [13].

З цього приводу також важливо зазначити, що 26 червня 2020 року відбулось онлайн-обговорення з питань інституалізації державного контролю у сфері захисту персональних даних під час засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин. Під час цього заходу було окреслено

три моделі інституалізації державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних: 1) створення окремого державного органу, який не входить до жодної з гілок державної влади України із самостійним правовим статусом; 2) створення окремого центрального органу виконавчої влади, який знаходиться в межах гілки державної виконавчої влади, проте буде наділений додатковими гарантіями інституційної незалежності; 3) контроль здійснюється системою (кілька) органів і пропонується більш комплексний розвиток нинішнього способу реалізації контролю у сфері персональних даних [20].

Слід зазначити, що наразі триває робота над законопроектом у частині доповнення проекту Закону України «Про захист персональних даних» розділом, який передбачав би створення та регулювання правових засад організації діяльності окремого незалежного наглядового органу у сфері захисту персональних даних. Триває дискусія щодо статусу та забезпечення максимальної незалежності такого органу, зокрема вивчається питання необхідності внесення змін до Конституції України, якими можна було б передбачити створення такого органу.

Висновки. На підставі проведеного в даній статті аналізу, можна зробити наступні висновки.

Функціонування незалежного державного органу, уповноваженого на здійснення державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних, є необхідною та важливою умовою для гарантування в Україні захисту відповідного конституційного права особи. Утворення такого органу також передбачено Конвенцією про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додатковим протоколом до неї, а також Угодою про асоціацію з ЄС, ратифікувавши які, Україна взяла на себе відповідні зобов'язання щодо інституалізації державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних.

На сьогодні в Україні єдиним адміністративним органом, уповноваженим на здійснення державного контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних, є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Контрольні повноваження реалізуються ним у формі планових та позапланових перевірок. За результатами перевірок Уповноваженим видаються акти реагування на виявлені порушення положень Конституції України, законів України, міжнародних договорів України, стосовно прав і свобод людини і громадянина, шляхом конституційного подання Уповноваженого та подання Уповноваженого до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб.

Деякі контрольні повноваження, зокрема, розгляд справи про порушення законодавства про захист персональних даних, накладення штрафу чи інших санкцій за таке порушення, не повною мірою узгоджуються з конституційним статусом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, про що свідчить інтенсифікація обговорення питання щодо доцільності утворення окремого державного органу, наділеного достатнім рівнем інституціональної спроможності та незалежності, на який покладатимуться саме контрольні повноваження у відповідній сфері. Причому, за Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини має бути збережена компетенція

щодо здійснення парламентського контролю у сфері захисту персональних даних, сумісна з його конституційним статусом, визначеним ст. 101 Конституції України.

Використані джерела:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних: Закон України від 6.07.2010 № 2438-VI/Відомості Верховної Ради України. 2010. № 46. Ст. 542.
3. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2002/58 «Про обробку персональних даних та захист таємниці сектора електронних комунікацій» від 12 липня 2002 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b34#Text.
4. Регламент Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС 2016 р. від 27 квітня 2016 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text.
5. Венгер В., Заярний О. Правовий аналіз основних моделей інституалізації державного контролю у сфері персональних даних та доступу до публічної інформації в Україні. Київ, 2020. 30 с.
6. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF#Text>.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних: Закон України від 03.07.2013 № 383-VII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-18#Text>.
8. Інституціоналізація публічного управління в Україні: наук.-аналіт. доп. за заг. ред. М. М. Білинської, О. М. Петрос. Київ: НАДУ, 2019. 210 с.
9. Ємчук Л. В. Конституційно-правове регулювання особистого та сімейного життя людини і громадянина: автореф. дис. канд. юрид. наук. Спец. 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. Ужгород, 2015. 22 с.
10. Нестерович В. Ф. Виборча кампанія: Словник сленгових термінів та виразів. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 648 с.
11. Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних: Наказ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 № 1/02-14. URL:http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14.
12. Про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні: Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2019 р. URL:<http://www.ombudsman.gov.ua/ru/page/secretariat/docs/presentations/>
13. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
14. Рішення Конституційного Суду України від 11.10.2018 № 7-п/2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-18#Text>.
15. Роз'яснення основних положень Порядку повідомлення Уповноваженого щодо визначення обробки персональних даних, яка становить особливий ризик

для прав і свобод суб'єктів персональних даних: роз'яснення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0003715-14#Text>.

16. Митко А., Кольцова І. Інформаційна безпека в контексті введення інституту інформаційного комісара (омбудсмена) в Україні. Медіафорум: аналітика, прогнози, Mediarorum: Analytics, Forecasts, інформаційний менеджмент: Information Management: зб. наук. праць. Чернівці: Collection of Research Articles. Chernivtsi: Чернівецький нац. ун-т, 2018. Chernivtsi National University, 2018. Том 6. С. 112-122.

17. Нестерович В. Ф. Петиційна форма впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів у США. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. №3. С. 96-102.

18. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.

19. Щодо створення наглядового органу у сфері захисту персональних даних та доступу до публічної інформації: офіційний веб-сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. 2020. URL:<http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/shhodo-stvorenniya-naglyadovogo-organu-u-sferi-zaxistu-personalnih-danix-ta-dostupu-do-publ%D1%96chno%D1%97-%D1%96nformacz%D1%96%D1%97/>.

20. Захист персональних даних та перспективи створення незалежного державного наглядового органу – експертне обговорення: офіційний веб-сайт Офісу Ради Європи в Україні. URL:<https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/protection-of-personal-data-and-prospects-for-the-establishment-of-an-independent-state-supervisory-body-expert-discussion>.

References:

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. (1996) N. p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. [in Ukrainian].

2. Pro ratyfikatsiiu Konventsii pro zakhyst osib u zviazku z avtomatyzovanoiu obrobkoiu personalnykh danykh ta Dodatkovoho protokolu do Konventsii pro zakhyst osib u zviazku z avtomatyzovanoiu obrobkoiu personalnykh danykh stosovno orhaniv nahljadu ta transkordonnykh potokiv danykh: Zakon Ukrainy vid 6.07.2010 № 2438-VI. (2010) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 46, art. 542. [in Ukrainian].

3. Dyrektyva Yevropeiskoho Parlamentu i Rady (IeS) № 2002/58 «Pro obrobku personalnykh danykh ta zakhyst taiemnytsi sektora elektronnykh komunikatsii» vid 12 lypnia 2002 r. (2002) N. p. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b34#Text. [in Ukrainian].

4. Rehlament Yevropeiskoho parlamentu i Rady (IeS) 2016/679 pro zakhyst fizychnykh osib u zviazku z opratsiuvanniam personalnykh danykh i pro vilnyi rukh takykh danykh, ta pro skasuvannia Dyrektyvy 95/46/IeS 2016 r. vid 27 kvitnia 2016 r. (2016) N. p. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text. [in Ukrainian].

5. Venher, V., Zaiarnyi, O. (2020) Pravovyi analiz osnovnykh modelei instytualizatsii derzhavnoho kontroliu u sferi personalnykh danykh ta dostupu do publichnoi informatsii v Ukraini. Kyiv. [in Ukrainian]. 6. Pro optymizatsiiu systemy tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.09.2014 № 442. (2014) N. p. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].

7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennia systemy zakhystu personalnykh danykh: Zakon Ukrainy vid 03.07.2013 № 383-VII. (2013) N. p. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/383-18#Text>. [in Ukrainian].

8. Instytutstionalizatsiia publichnogo upravlinnia v Ukraini: nauk.-analit. dop. (2019) M. M. Bilynska, O. M. Petroie (Eds.). Kyiv: NADU. [in Ukrainian].
9. Iemchuk, L. V. (2015) Konstytutsiino-pravove rehuliuвання osobystoho ta simeinoho zhyttia liudyny i hromadianyna. *Extended abstract of candidate's thesis*. Uzhhorod. [in Ukrainian].
10. Nesterovych, V. F. (2020). Vyborcha kampaniia: Slovyk slenhovykh terminiv ta vyraziv. Kyiv: Lira-K. [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia dokumentiv u sferi zakhystu personalnykh danykh: Nakaz Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny vid 08.01.2014 № 1/02-14. (2014) N. p. URL:http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14. [in Ukrainian].
12. Pro stan doderzhannia ta zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini: Shchorichna dopovid Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny za 2019 r. (2019) N. p. URL:<http://www.ombudsman.gov.ua/ru/page/secretariat/docs/presentations>. [in Ukrainian].
13. Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny: Zakon Ukrainy vid 23.12.1997 № 776/97-VR. (1997) N. p. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukrainian].
14. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 11.10.2018 № 7-r/2018. (2018) N. p. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-18#Text>. [in Ukrainian].
15. Roziasnennia osnovnykh polozhen Poriadku povidomlennia Upovnovazhenoho shchodo vyznachennia obrobky personalnykh danykh, yaka stanovyt osoblyvyi ryzyk dlia prav i svobod subiektiv personalnykh danykh: roziasnennia Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny vid 08.01.2014. (2014) N. p. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0003715-14#Text>. [in Ukrainian].
16. Mytko, A., Koltsova, I. (2018) Informatsiina bezpeka v konteksti vvedennia instytutu informatsiinoho komisara (ombudsmena) v Ukraini. Mediaforum: analityka, prohnozy, Mediarorum: Analytics, Forecasts, informatsiinyi menedzhment: Information Management: zb. nauk. prats. Chernivtsi: Collection of Research Articles. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t, 2018. Chernivtsi National University, vol. 6, 112-122. [in Ukrainian].
17. Nesterovych, V. F. (2014) Petytsiyna forma vplyvu hromads'kosti na pryynyattia normatyvno-pravovykh aktiv u SShA. *Byuleten' Ministerstva yustytitsiyi Ukrainy – Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, 3, 96-102. [in Ukrainian].
18. Pro zakhyst personalnykh danykh: Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 № 2297-VI. (2010) N. p. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>. [in Ukrainian].
19. Shchodo stvorennia nahliadovoho orhanu u sferi zakhystu personalnykh danykh ta dostupu do publichnoi informatsii: ofitsiinyi veb-sait Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny. 2020. (2020) N. p. URL:<http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/shchodo-stvorenniya-naglyadovogo-organu-u-sfer%D1%96-zaxistu-personalnih-danix-ta-dostupu-do-publ%D1%96chno%D1%97-%D1%96nformacz%D1%96%D1%97>. [in Ukrainian].
20. Zakhyst personalnykh danykh ta perspektyvy stvorennia nezalezhnogo derzhavnogo nahliadovoho orhanu – ekspertne obhovorenna: ofitsiinyi veb-sait Ofisu Rady Yevropy v Ukraini. N. p. N. d. URL:<https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/protection-of-personal-data-and-prospects-for-the-establishment-of-an-independent-state-supervisory-body-expert-discussion>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 02.09.2020

Берназюк И. Н.,
доктор юридических наук,
профессор кафедры конституционного
и международного права
Таврического национального университета
имени В. И. Вернадского
(г. Киев, Украина)

ИНСТИТУАЛИЗАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ ЗА СОБЛЮДЕНИЕМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ В СФЕРЕ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ

В статье освещены отдельные вопросы институализации государственного контроля за соблюдением законодательства о защите персональных данных в Украине. Установлено, что одним из требований Конвенции о защите физических лиц в связи с автоматизированной обработкой персональных данных и других международных актов в этой сфере является образование государствами-участниками независимого надзорного органа, который бы отвечал за обеспечение соблюдения государственными органами требований по защите персональных данных лица. Определено, что должностным лицом, которое по законодательству Украины наделена полномочиями в сфере осуществления государственного контроля за соблюдением законодательства о защите персональных данных, является Уполномоченный Верховной Рады Украины по правам человека. На основании проведенного анализа обоснована целесообразность образования отдельного независимого надзорного органа в сфере защиты персональных данных, наделение его соответствующими полномочиями и обеспечения высокой степени его независимости.

Ключевые слова: защита персональных данных, государственный контроль, Уполномоченный Верховной Рады Украины по правам человека, институциональная состоятельность.

Bernaziuk I.,
Doctor of Law,
Professor of the Department of Constitutional and International Law
Tavrida National V. I. Vernadsky University
(Kyiv, Ukraine)

THE INSTITUTIONALIZATION OF STATE CONTROL FOR COMPLIANCE WITH THE LEGISLATION OF UKRAINE ON THE PROTECTION OF PERSONAL DATA

The article highlights some issues of institutionalization of state control over compliance with legislation on personal data protection in Ukraine. It is established that one of the requirements of the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data and other international acts in this field is the establishment by member states of an independent supervisory body responsible for ensuring compliance with personal data protection requirements. It is determined that the official, who under the legislation of Ukraine is empowered in the field of state control over compliance with the legislation on personal data protection, is the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights.

The author analyzes the exercise by the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights of control, administrative and jurisdictional powers in the field of ensuring compliance with legislation on personal data protection, as well as the powers to participate in the development of regulations in this area.

The criteria of independence of a state body in the exercise of its control powers, defined in international acts, are studied; an assessment of the institutional capacity of the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights in the field of state control over compliance with the legislation on personal data protection was conducted.

Based on the analysis, the expediency of establishing a separate independent supervisory body in the field of personal data protection, empowering it and ensuring a high degree of its independence, which will be consistent with the experience of some foreign countries and contribute to Ukraine's obligations under the Association Agreement. Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other.

Keywords: personal data protection, state control, Verkhovna Rada Commissioner for Human Rights, institutional capacity.

DOI:10.33766/2524.0323.91.27-41

УДК 342.553(477)

Є. О. Бутирін,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та філософії права
Одеського державного університету
внутрішніх справ
(м. Одеса, Україна)

e-mail: Butyrinevgenij83@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3915-4026>

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ГАЛИЧИНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті здійснено історико-правовий аналіз розмежування компетенції органів місцевого самоврядування в Галичині II пол. ХІХ ст. З'ясовано, що визначення нових адміністративних одиниць – громад – відбувалося за земельним кадастром 1848 р., який було складено ще напередодні березневої революції. Реорганізація місцевого самоврядування в імперії середини ХІХ ст. майже не торкнулася правового статусу поміщицьких земель, хіба дещо було обмежено повноваження поміщика. Зроблено висновки, що спочатку селяни не усвідомлювали значущості тих реформ, які відбулися, та доволі зневажливо ставилися до своїх щойно набутих прав, проте з часом ради громадські довели свою дієвість, і на початку ХХ ст. не в одному селі вже точилася гостра боротьба між різними партіями за мандати депутатів, а особливо – за посаду вігта.

Ключові слова: вігт, земельний кадастр, гміна, компетенція, громада, рада, старшина.

Постановка проблеми. В умовах децентралізаційних процесів в Україні актуальною проблемою є визначення, реалізація та розмежування як органів публічної влади, так і їх посадових осіб. Значна увага як науковців, так і практиків публічного управління привернута до вивчення питань розмежування повноважень органів публічної влади, визначення статусних характеристик публічних службовців, їхньої